

כיתה
ו'

ותן חלקנו בתורתך

על קצה המזלג

על חלקה של התורה

לקראת חג השבועות שהוא זמן מתן תורתנו - זמן שבו מקבל עם ישראל את התורה בכל שנה מחדש - ראוי ונכון לדון עם התלמידות אודות חלקן כבנות ישראל בתורה הקדושה. אמרו חז"ל: (ברכות י"ז ע"א) "נשים במאי זכיין?" שמוליכות את ילדיהן לבית המדרש וממתינות לבעליהן שיחזרו מבית המדרש. רש"י: ונותנות להם רשות ללכת וללמוד תורה בעיר אחרת. "והגית בו יומם ולילה" (יהושע א' ח') הוא חיוב לגברים. כל בר ישראל מחויב בלימוד התורה. והוא אף מחויב בברכה מיוחדת, ברכת התורה: "...אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לעסוק בדברי תורה". גם הנשים מברכות ברכה זו. ואף שאינן מחויבות בלימוד, שכן הן מחויבות במצוות אחרות שאינן מאפשרות הגיה תמידית בתורה, נותנת התורה לבת ישראל אפנים אחרים שבהם היא יכולה לקיים את מילות התפילה "ותן חלקנו בתורתך" ולקנות חלק בתורת הגבר. הסתכלות על המשפחה כמערכת, אשר כל אחד מחלקיה מחויב לתפקידו באופן המאפשר את קיומה התקין והמושלם, מחייבת אותנו למקם את הבנות והנשים במקום מוגדר וברור מבחינת קניית חלק בתורה. לפי קביעת חז"ל - האשה זוכה בחלק זה, ומקבלת עליו שכר, על ידי הפעולות שהיא פועלת בתוך המערכת המשפחתית. פעולות שנועדו להיות גורם מניע, תומך, מקדם ומקיים את לימוד התורה של הגברים. חשוב לכוון את התלמידות לכך שהן שותפות ללימוד התורה של הגברים, כאשר הן תורמות את חלקן בעמל היומיומי להחזקת הבית, כשהן מקדישות מזמנן ומכוחן להצלחתו של האב או האח בלימוד, כשהן מאירות פנים ומעודדות את האחים לומדי התורה, וכאשר הן מפתחות יכולות רגשיות הנדרשות לעבודה משותפת במערכת המשפחתית.

מטרות

- בירור תפיסות עולמן של התלמידות לגבי חלקן של בנות ישראל בתורת ה'.
- בירור האופנים שבהן יכולה עבודה בצוות לייעל את תרומתן של הבנות למען לימוד התורה של אבותיהן או אחיהן.
- בירור מאפייני השותפות עם לומדי התורה כפי שהם משתקפים בסיפורים נבחרים.

מודל ההפעלה

מהלך להגברת הזדהותה של התלמידה עם נשים גדולות בחיי עם ישראל אשר הוכיחו בעליל את השותפות עם לומדי התורה.

"מפתח הלי"ב" - תכנית חברתית ערכית לבתי הספר היסודיים

התכנית פותחה במשרד החינוך באגף לחינוך יסודי, והותאמה למגזר החרדי במחלקה לחינוך יסודי במחוז החרדי

מפתח הלי"ב
החינוך לחיים בחברה

לפני חג השבועות הביאה המורה של כיתה ו' בבית הספר "הלב" את השאלה הבאה לפני תלמידותיה:

"על כל איש מישראל מוטלת חובת לימוד התורה. שנאמר: "והגית בו יומם ולילה" (יהושע א' ח'). שכרו של לומד התורה גדול מאד עצום ורב. לימוד התורה הוא קיום העולם, שכתוב: "אם לא תורתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת". תלמוד תורה הוא הדבר החשוב ביותר מבין הדברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא. שכתוב: "ותלמוד תורה כנגד כולם". גדול מאד הוא שכרם של לומדי התורה בעולם הבא, בגן עדן במחיצתם של כל גדולי ישראל לאורך הדורות."

"אולם" כך שאלה המורה "ידוע גם שנשים ובנות אינן חייבות בלימוד תורה. הן חייבות בהרבה מצוות אחרות אשר פטורות אותן מלימוד התורה יומם ולילה."

"אם כן" שאלה המורה "מה יהיה על שכר לימוד התורה הקדושה שהן מפסידות? האם יש להן דרך או אפשרות לא להפסיד שכר זה? אולי הן יכולות לקחת חלק בתורה באופן אחר ולקבל שכר כמו מי שלומד תורה?"

התלמידות אכן התפלאו על כך והסתקרנו לדעת מה הוא האופן שבו הן יכולות לקחת חלק בלימוד ולזכות לשכר הגבוה המובטח לעוסקים בו.

המורה תלתה על הלוח כרזה ובה מופיעים הדברים הבאים:

אמרו חז"ל: (ברכות י"ז ע"א): גדולה הבטחה שהבטיח הקב"ה לנשים יותר מן האנשים שנאמר: "נשים שאננות קמנה שמענה קולי, בוטחות האזנה..."

(ישעיהו לב ט')

והסבירה שלומדים מדברי הנביא שהנשים שאננות בעולם הזה ובוטחות לעולם הבא. שואלים חז"ל:

"נשים במאי זכיין?"

באיזו זכות זוכות הנשים לחיי עולם הבא?

והתשובה: "במה שמטריחות את עצמן להביא את בניהם לבית הכנסת ששם היו התינוקות לומדים לפני רבם, ובמה ששולחות את בעליהן לבית המדרש ללמוד משנה וגמרא, ובמה שממתינות לבעליהן, ונותנות להם רשות ללכת וללמוד תורה בעיר אחרת."

דונו:

- מה מוכיחים חז"ל על שכרה של האשה, מהפסוק בספר ישעיהו על הנשים השאננות והבוטחות?
- באיזו זכות הנשים לחיי עולם הבא ולחלק בתורה, אף שאין הן לומדות תורה?

התנסות:

המורה תבקש מתלמידה היושבת בסוף הכיתה (או במקום מרוחק ממנה במעגל) להעביר אליה חפץ כלשהו - (קלמר/שעון/ספר) מבלי לקום ממקומה. (התלמידה תיאלץ, כמובן, להיעזר בחברות היושבות לפניה או לצידה).

בחנו:

- מי, לדעתכן, נחשבת לזו שהעבירה את החפץ הנדרש?
- מה למדתן מהתרגיל על חלקה של כל תלמידה בביצוע המשימה הנדרשת?
- כיצד אפשר להעביר מסקנה זו לשותפות בין הגברים והנשים בקשר ללימוד התורה?
- קראו את המקור על שותפות זבולון ויששכר, ודונו בהתאמה בשותפות בין גברים ונשים בלימוד התורה.

"ולזבולון... שמח זבולון בצאתך ויששכר באוהליך"

(דברים ל"ג י"ח)

רש"י:

"זבולון ויששכר עשו שותפות. זבולון לחוף ימים ישכון ויצא לפרקמטיא (למסחר) בספינות ומשתכר ונותן לתוך פיו של יששכר. והם יושבים ועוסקים בתורה. לפיכך הקדים זבולון ליששכר שתורתו של יששכר על ידי זבולון היתה".

- מה היתה השותפות שבין זבולון ויששכר?
- מה מוכיחה העובדה שהכתוב הקדים את שבט זבולון לפני יששכר, על חשיבות תפקידו של זבולון?
- נסו להשוות את שותפות יששכר וזבולון לשותפות בין הגברים והנשים בלימוד התורה.
- מה אפשר ללמוד מכך על חשיבות תפקידה של האשה למען לימוד התורה של הגבר?

יום שלא למדת בו תורה הוא אבידה שאינה חוזרת

רבי מאיר שפירא, ראש ישיבת חכמי לובלין היה, והוגה רעיון "הדף היומי". הוא נודע בגאונותו ובגדלותו, מקצה העולם ועד קצהו.

את גדלותו הוא תלה באימו הצדקת מרת מרגלא ע"ה.

וכך סיפר רבי מאיר חו"ה אחת מגיל שבע אשר נחרטה עמוק בליבו הרך: יום אחד, אחרי איסרו חג של פסח בשנת תרנ"ד, מצא את אימו בוכה ודואגת מאד. הוא שאל אותה לסיבת דאגתה, והיא סיפרה לו שלפני החג הזמינו עבורו מלמד מהעיר הסמוכה, תלמיד חכם מופלג, ואף הקציבו לו שכר מכובד - 300 רובלים - עבור תקופת הלימוד הקרובה. (באותם ימים לא למדו כל הילדים בתלמוד תורה כמו היום. חלקם למדו עם מלמדים שהגיעו לגור איתם במקום מגוריהם המרוחק, וההורים שילמו למלמד את שכרו). אולם עברו כבר יומיים מהחג והמלמד הזה עדיין לא בא.

"התדע בני" אמרה האם למאיר קטן "כל יום שחולף ללא לימוד תורה הרי זו אבידה שאינה חוזרת... איני יכולה להירגע כשאני יודעת שחלפו עליך יומיים תמימים ללא לימוד מסודר. חוששת אני שהסכום שהקצבנו עבור שכר מועט מידי... אמנם בזמננו גם זה קרבן, סכום לא מבוטל, אבל בעד תורה כל כך גדולה ויקרה הרי זה קרבן קטן מידי ומי יודע?!" והיה נוהג רבי מאיר להזכיר את זכותה הגדולה של אימו, ולתלות בה את פעליו הגדולים להעמדת התורה שבהם זכה.

דונו:

- מדוע בכתה אימו של ר' מאיר שפירא?
- מה היה פעלו הגדול של ר' מאיר שפירא בהפצת ובהרבצת התורה?
- כיצד הביע ר' מאיר שפירא את הערכתו לאימו?
- איזה כח נפשי מתגלה בבכיה של האם על יומיים שחלפו על בנה ללא לימוד תורה? (אהבת תורה, רחמים, ויתור, ענווה, מסירות נפש, גדלות רוח, שאיפה לילדים תלמידי חכמים, רצון לקחת חלק בתורה.)
- באיזה אופן לדעתכן באה לידי ביטוי מעשי שותפות יששכר וזבולון בין ר' מאיר שפירא ואימו?
- כתבו משפט דמיוני אשר יכול היה להיאמר על ידי ר' מאיר שפירא בהזדמנויות שונות בחייו, כאשר נדרש להתגבר ולהתאמץ למען לימוד התורה. משפט שחזק אותו, וקשור לדבריה של אימו על לימוד התורה שלו.
- התכווננו לספר את הסיפור במליאה ולהציג את המשפט שכתבתן.

קול התורה שיהדהד בעולם קולו

נערה צעירה היתה רחל, אימו של הגאון הגדול ר' שמואל הלוי וואזנר זצ"ל (שנפטר בליל חג הפסח תשע"ה בגיל 103) בבית הספר בעיר וינה, כאשר מורותיה הבחינו בקולה הערב. היה לה קול מופלא שכל שומעיו התמוגגו מרב הנאה. קול עדין וצלול, שהרעיד מיתרים בלב השומעים. כמקובל בימים ההם, למדו גם בנות ישראל בבתי ספר של גויים כדרישת השלטונות. כמובן שגם רחל למדה בבית ספר כזה. שם הפנו אותה מורותיה, והנהלת בית הספר להשתלם בפיתוח הקול שלה כדי שתוכל בבוא היום לשיר לפני קהל. הם הסבירו לה שקולה הנדיר ימשוך אלפי אנשים לאולמות כדי לשמוע אותה, מה שעשוי להנחיל לה כבוד גדול וגם ממון רב. הלימודים היו כולם במימון המדינה עטופים בעוד הצעות קוסמות ומפתות בדרך.

רחל הצעירה כמעט השתכנעה. מורותיה צפו לה עתיד מזהיר בעולם הזמר והשירה, והיא מאד חפצה בלימודים הללו. לשיר! להיות מפורסמת! כמה שזה קורץ ומפתה! היא פנתה להוריה בבקשה שירשו לה להירשם ללימודים. הוריה שהיו יהודים יראי שמים, הזדעזעו כמובן מהרעיון שביתם תהפוך ח"ו לזמרת, ועוד בעולם של גויים ונכרים, ופנו אל האדמו"ר ר' ישראל מטשורטקוב זצ"ל אשר התגורר בימים ההם בווינה. הם קיוו שהוא יצליח להניאה מהרעיון המסוכן.

וכה אמר לה האדמו"ר ר' ישראל מטשורטקוב זצ"ל:

"ילדתי היקרה! אין זה מדרכך של בנות ישראל הכשרות לשיר בציבור. ובוודאי שלא בפני גויים ונכרים. הרבה מכשלות יש בענין זה. אני מבטיח לך, שאם תוותר על הרעיון של פיתוח הקול, ושירה באולמות מלאים קהל מעריך, יהיה לך בן שקול תורתו ידהדד בעולם היהודי כולו!"

ורחל הקטנה והצעירה, התחזקה בגבורה ואומץ וויתרה!

לימים סיפר בנה הדגול, מרן ר' שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, שאימו היתה מדרבנת אותו ללמוד עוד ועוד "שכן" כך אמרה "הקרבת רבות בשביל התורה שלך".

הוא זכה לעמוד בראש ישיבת חכמי לובלין בבני ברק למעלה מחמישים שנה, לפסוק הלכה בישראל, ולהקים דור חדש של מורי הוראה ופוסקים. הוא זכה להתעטר בתואר - "גדול הדור", ורחל הקטנה זכתה להיות אימו של גדול הדור!

הוא זכה שתשובותיו בהלכה, וקול התורה של תלמידיו הרבים ידהדדו בעולם היהודי כולו. עם פטירתו תמו קרוב למאה שנות לימוד תורה מתוך התמדה ויגיעה, ובאהבה אין קץ.

דונו:

- במה זכתה אימו של הרב וואזנר לבן שנחשב לפוסק הדור, ולרבים של אלפי תלמידים?
- מה היה הנסיון שלפניו עמדה אימו של הרב וואזנר בהיותה נערה צעירה?
- באיזה אופן התקיימה ברכתו של האדמו"ר מטשורטקוב זצ"ל?
- איזה כח נפשי מתגלה אצל אימו של הרב וואזנר, בכך שויתרה על לימודיה בתחום פיתוח הקול? (אהבת תורה, רחמים, ויתור, ענווה, מסירות נפש, אומץ, אהבה, גדלות רוח, שאיפה לילדים תלמידי חכמים, רצון לקחת חלק בתורה.)
- באיזה אופן, לדעתך, באה לידי ביטוי מעשי שותפות יששכר וזבולון בין הרב וואזנר זצ"ל ואימו?
- כתבו משפט דמיוני אשר יכול היה להיאמר על ידי הרב וואזנר זצ"ל, בהזדמנויות שונות בחייו, כאשר נדרש להתגבר ולהתאמץ למען לימוד התורה. משפט שחזק אותו, ואשר קשור לדבריה של אימו.
- התכווננו לספר את הסיפור במליאה ולהציג את המשפט שכתבתן.

שלי ושלכם שלה הוא

חיי עוני וצער היו חייה של רחל. אביה - כלבא שבוע איש עשיר היה. מעשירי ירושלים שאמרו עליו שמי שנכנס אצלו רעב ככלב, יצא שבע ולכן נקרא כלבא שבוע. ביתו היחידה והאהובה היתה רחל, אולם אביה נישל אותה מרכושו וגירש אותה מפניו, כאשר ביקשה להינשא לעקיבא שהיה רועה צאנו. היא ראתה אותו שהוא מעולה וצנוע ושיש בכוחו לגדול בתורה ונישאה לו למרות הכל. הוא הבטיח לה שילמד תורה!

כאשר הקימו את ביתם היתה הדלות מנת חלקם, ורחל, שהיתה רגילה לעושר ולשפע, נאלצה לעסוק בעבודות בזויות כדי להביא טרף לביתה.

ועקיבא? הוא רצה ללמוד תורה! הוא אהב את התורה אך היה כבר מבוגר והתבייש שאינו יודע אפילו לקרא את אותיות הא' ב'. עודדה אותו רחל שילך ללמוד בתלמוד תורה, מההתחלה, מ-א', יחד עם הילדים הקטנים. היא הבטיחה לו שאחרי מספר ימים של תימהון, פליאה ולגלוג, האנשים ישכחו מכך ויתרגלו לזה. וכך היה. הוא ישב בחברתם של ילדים קטנים ולמד איתם יחד את התורה הקדושה. הוא למד בעמל ובמאמץ רב, עד שהבין מעט, ועוד מעט, ועוד מעט.

כאשר כבר ידע חלקים רבים בתורה, הוא יצא לבית המדרש, ללמוד עם גדולי הדור. שנים עשרה שנה היתה רחל לבדה בלי בעלה. כאשר הוא חזר אחרי שנים עשרה שנות לימוד והעדרות מהבית, שמע אותה ר' עקיבא מעבר לחלון אומרת לזקן אחד: "אם הוא היה שומע לי הייתי מציעה לו להישאר עוד שנים עשרה שנה כדי ללמוד תורה". מיד פנה ר' עקיבא לאחוריו בלי להיכנס הביתה, בלי לראות את רחל והילדים, וחזר לבית המדרש לעוד שנים עשרה שנה של התמסרות ללימוד תורה. עשרים וארבע שנים לא ראתה רחל את בעלה וטיפלה בביתה ובילדיה לבדה, מתוך עניות, כשהיא מגורשת מבית אביה.

כעבור כל השנים הללו חזר ר' עקיבא לביתו. קהל עצום קיבל את פניו והביע את הערצתו והוקרתו. כולם נדחפו ורצו לקבל את פניו. בין האנשים הרבים נדחפה גם אשה אלמונית אחת. כשהגיעה אליו נפלה על פניה ונישקה את רגליו. ביקשו שמשיו של ר' עקיבא להרחיקה ממנו, ולסלקה כי אין זה מקומה.

אמר להם רבי עקיבא: "הניחו לה, ששלי ושלכם - שלה הוא!" כי היתה זו רחל אשתו.

דונו:

- מה היה הנסיון של רחל אשת ר' עקיבא בקשר ללימוד התורה של בעלה?
- למה התכוון ר' עקיבא בדבריו "הניחו לה ששלי ושלכם - שלה הוא?"
- איזה כח נפשי מתגלה אצל רחל, אשתו של ר' עקיבא בהסכמתה לעוד שנים עשרה שנה של בדידות עבור לימוד התורה של בעלה? (אהבת תורה, רחמים, ויתור, ענווה, מסירות נפש, גדלות רוח, אומץ, שמחה, נתינה, שאיפה לילדים תלמידי חכמים, רצון לקחת חלק בתורה.)
- באיזה אופן לדעתכן באה לידי ביטוי מעשי שותפות יששכר וזבולון בין ר' עקיבא ורחל?
- כתבו משפט דמיוני אשר יכול היה להיאמר על ידי רבי עקיבא בהזדמנויות שונות בחייו, כאשר נדרש להתגבר ולהתאמץ למען לימוד התורה. משפט שחזק אותו, ואשר קשור להתנהגותה של רחל כלפיו, וללימוד התורה שלו.
- התכוונו לספר את הסיפור במליאה ולהציג את המשפט שכתבתן.

שמלה חדשה לכבוד הסיום

רוחות ההשכלה הגיעו גם לעיירה שבה התגוררה משפחת הוטנר. יצחק בנם, היה נער צעיר החובש את ספסלי ה"חידר" ולומד בהתמדה ובשמחה.

עם זאת התעוררה בו הסקרנות על המתרחש באסיפות שערכו המשכילים. חלק מחבריו שכבר נתפסו ברשת המסוכנת, ושארם ההשכלה כבר פעפע בקרבם, הצליחו להכניס למוחו של יצחק הצעיר והתם, מחשבות שמשכו אותו להתקרב אליהם.

באותו ערב עמדה להיערך עוד פגישה כזו. סודית היתה הפגישה ומעטה של מיסתורין אכף אותה. מארגניה חששו מתגובתם של ראשי הקהילה אשר אסרו את ההשתתפות בתכניותיהם הכפרניות, ולכן הקפידו לארגן הכל בסודיות. יצחק הוזמן לפגישה ונאמר לו שאת פרטי המקום המדויק הוא יקבל בערב.

נרגש הוא חזר הביתה מבית תלמודו, מצפה לערב שירד, ולחברים שיודיעו לו על מקום האסיפה. מה מאד הופתע הנער לראות את השולחן ערוך בהדר, ואת אימו לבושה בשמלה חדשה מאד מאד יפה. לפליאתו הסבירה לו אימו, שזו אכן השמלה אשר הכינה לקראת שמחת נישואי ביתם העתידה להיערך בעוד זמן מה. אולם מכיון שידעה שהוא זכה לסיים מסכת שלמה, אין עבודה אירוע יותר חשוב מכך. היא בחרה לבטא את שמחתה על הסיום שהוא חוגג, בכך שלבשה לכבודו את השמלה החדשה. שמלה מיוחדת שעלתה דמים מרובים ויוחדה לשמחת החתונה.

הסיום היה יותר חשוב מהחתונה!

באותו ערב כבר לא הגיע יצחק לאסיפה המדוברת, וגם לא באף ערב אחר.

השמלה החדשה שאמא לבשה לכבוד הסיום שלו, הצליחה להבעיר בליבו שוב את אש התורה, ולתת לו כח לעמוד מול הרוחות הזרות והכפרניות שנשבו בו.

הוא למד ולמד עד שהיה לאחר מגדולי הדור - ר' יצחק הוטנר שמו.

דונו:

- מה היה הניסיון של הנער יצחק בקשר ללימוד התורה?
- איזה כח נפשי מתגלה אצל אימו של ר' יצחק הוטנר ז"ל, כאשר החליטה ללבוש את הבגד החדש שלה לכבוד הסיום של בנה?
- (אהבת תורה, רחמים, ויתור, ענווה, מסירות נפש, כבוד ללומדי התורה, גדלות רוח, אומץ, שמחה, נתינה, שאיפה לילדים תלמידי חכמים, רצון לקחת חלק בתורה.)
- באיזה אופן לדעתכן באה לידי ביטוי מעשי, שותפות יששכר וזבולון בין ר' יצחק הוטנר ואימו?
- כתבו משפט דמיוני אשר יכול היה להיאמר על ידי ר' יצחק הוטנר ז"ל בהזדמנויות שונות בחייו, כאשר נדרש להתגבר ולהתאמץ למען לימוד התורה. משפט שחזק אותו, ואשר קשור ליחסה של אימו ללימוד התורה שלו ולכבוד שרחשה לו.
- התכווננו לספר את הסיפור במליאה ולהציג את המשפט שכתבתן.

חשבי:

מה הפעולות שבידיך כתלמידת בית הספר, לבצע, או להימנע מהן, עבור אבין או אחין, לומדי התורה, על מנת לזכות לקחת חלק בתורה הקדושה, ולהיות שותפה בתורתם?

חלקי פעולות אלו לתחומים הבאים:

למורה: כוונתי את תלמידותיך לכך שהן יכולות לבחור פעולות מתחומים שונים. מערכות יחסים. עברה אישית. עמדות המבית. הימנעות מהתנהלות בלתי רצויה.

הפעולות יכולות להיות פעולות יוזמות/יות כמו - עצרה בכביסה, בקניות, באפיה, בסיצורים שונים. יחס מכבד ומעריך, מאוד פנים, הקשבה ותיאבה. שמירה על השקט בעת מנוחה, ויתור, הבטחה בעת מריבה וכו' - פעולות הנחשבות עבור כחילוי חלקן בשותפות עם אומצי התורה.

בזוגות

שתפנה זו את זו בקבלות שקבלתן על עצמכן כדי לקחת חלק בתורה.

אמרו חז"ל: (ברכות י"ז ע"א) גדולה הבטחה שהבטיח הקב"ה
לנשים יותר מן האנשים שנאמר: "נשים שאננות קמנה
שמענה קולי, בוטחות האזנה..."

(ישעיהו לב ע')

עזרים למורה: מעגל החיים היהודי נקודות ציון בלוח השנה: חג השבועות

מפתח הלב
החינוך לחיים בחברה

"מפתח הלב" - תכנית חברתית ערכית לבתי הספר היסודיים
התכנית פותחה במשרד החינוך באגף לחינוך יסודי, והותאמה למגזר החרדי במחלקה לחינוך יסודי במחוז החרדי

"ולזבולון... שמה זבולון בצאתך ויששכר באוהליך"

(דברים ל"ג י"ח)

רש"י:
"זבולון ויששכר עשו שותפות. זבולון לחוף ימים ישכון ויצא לפרקמטיא (למסחר) בספינות ומשתכר ונותן לתוך פיו של יששכר. והם יושבים ועוסקים בתורה. לפיכך הקדים זבולון ליששכר שתורתו של יששכר על ידי זבולון היתה".

עזרים למורה: מעגל החיים היהודי נקודות ציון בלוח השנה: חג השבועות

מפתח הלב
החינוך לחיים בחברה

"מפתח הלב" - תכנית חברתית ערכית לבתי הספר היסודיים
התכנית פותחה במשרד החינוך באגף לחינוך יסודי, והותאמה למגזר החרדי במחלקה לחינוך יסודי במחוז החרדי

